

σε λόγους

**ΟΜΙΛΙΑ
ΤΟΥ
ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ**

**ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ**

***«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ
ΕΛΛΑΔΑ 1996-2004»***

**Μουσείο Μπενάκη
Τετάρτη 9 Νοεμβρίου 2005**

Κυρίες και κύριοι,
Φίλες και φίλοι,

Πριν λίγες μέρες κυκλοφόρησε το βιβλίο μου «Πολιτική για μια δημιουργική Ελλάδα». Θα ήθελα να εξηγήσω σήμερα τι επιδίωξα.

Όταν πριν αρκετό καιρό ανέφερα σε φίλους μου, ότι σκέπτομαι να γράψω ένα βιβλίο για την περίοδο 1996-2004 με ρώτησαν, αν άλλοι πρώην πρωθυπουργοί έχουν γράψει βιβλία για την περίοδο της θητείας τους. Θεωρούσαν ότι το εγχείρημα είναι ασυνήθιστο. Και άλλοι έχουν γράψει. Ο κ. Κολ, ο κ. Delors, ο κ. Rocard, ο κ. Σμιτ για παράδειγμα. Το εγχείρημα δεν είναι ασυνήθιστο.

Μια άποψη, συνηθισμένη στους πολιτικούς και δημοσιογραφικούς κύκλους, είναι ότι τα βιβλία αυτά έχουν ως αιτία την επιθυμία του συγγραφέα να επιβάλει τη δική του εικόνα των πραγμάτων. Σ' αυτή την εκτίμηση υπάρχει δόση αλήθειας, μεγάλη ή μικρή ανάλογα με την περίπτωση. Υπάρχουν όμως και άλλοι λόγοι και όχι αποκλειστικά προσωπικοί για τους οποίους ένα πρόσωπο θέλει να παρουσιάσει τις δικές του εμπειρίες και θέσεις.

Για μένα μια πολιτική προσπάθεια όπως αυτή της περιόδου 1996-2003 έχει ζωή και μετά το χρονικό σημείο που μπορεί να θεωρηθεί ως στιγμή του τερματισμού της. Παραμένει για αρκετό χρόνο ακόμη στοιχείο της πολιτικής ζωής, συνεχίζει να συμβάλει στη διαμόρφωση των απόψεων. Όσοι λοιπόν είχαν συμμετάσχει σ' αυτή έχουν λόγο στην πάντα συνεχιζόμενη πολιτική συζήτηση. Τους αφορά γιατί αντλεί επιχειρήματα, θετικά ή αρνητικά και από τη δική τους προσπάθεια. Η συγγραφή υπό τις προϋποθέσεις αυτές είναι πολιτική πράξη και πολιτική συμμετοχή. Είναι για μένα μέσο η προοδευτική παράταξη να αποκτήσει εφόδια, επιχειρήματα, γνώση για τον αγώνα της και να τον συνεχίσει με επιτυχία με τη νέα ηγεσία της.

Αυτό απαντάει και στο ερώτημα μήπως βιάστηκα να παρουσιάσω την άποψή μου. Ας μη γελιόμαστε, η συντηρητική παράταξη θέλει να απαξιώσει την προσπάθεια της προηγούμενης κυβέρνησης και να καταδείξει ότι όσα συνέβησαν στη χώρα τότε ήταν μια επίφαση εκσυγχρονισμού. Είναι προϋπόθεση ισχυροποίησής της. Προτιμά γι' αυτό να σφραγίζει με τις δικές της μονόπλευρες και παραπονητικές τοποθετήσεις την παράσταση των ετών της διακυβέρνησής μας. Θα ήταν λάθος όμως να θεωρήσουμε ότι γύρισε η σελίδα και η Νέα Δημοκρατία και οι συντηρητικές δυνάμεις μπορούν να γράφουν αυτές και μόνο το χρονικό των εξελίξεων. Η δύναμη μιας παράταξης είναι το έργο της και αυτό δεν πρέπει να το χαρίζει σε άλλους. Αν εμείς το χαρίσουμε σε άλλους θα εργαζόμαστε χωρίς κριτήρια, χωρίς επιχειρήματα, χωρίς εμπειρίες για το πώς επιτυγχάνεται το καινούργιο. Θα αναζητούμε την πρόοδο χωρίς την πυξίδα του έργου.

Έγραψα λοιπόν για τα γεγονότα, για τις πολιτικές που ακολουθήθηκαν, για τα αποτελέσματα θετικά και αρνητικά, για τις αντιδράσεις δικαιολογημένες ή όχι, για τις απόψεις που υποστηρίξαμε, για τις κριτικές που ασκήθηκαν. Έγραψα ώστε να έχουμε την εικόνα του τι συνέβη και τι μπορούμε να αντλήσουμε ως εμπειρίες,

κατευθύνσεις και σχέδια για το μέλλον. Για να έχουμε δημιουργική μνήμη. Για να μας δώσει η γνώση δύναμη.

Έγραψα για να βοηθήσω την επίγνωση των δυνατοτήτων και των αδυναμιών μας, την καλύτερη γνώση των πολιτικών θεσμών και του πολιτικού περιβάλλοντός μας. Χρειάζεται αυτή η επίγνωση γιατί κινούμαστε μερικές φορές με μύθους. Βλέπουμε την πραγματικότητα μέσα από στρεβλωτικούς φακούς, που όμως αρνούμαστε ότι χρησιμοποιούμε. Η σταθερότητα της οικονομίας, πιστεύουν πολλοί, σημαίνει οπωσδήποτε λιτότητα για τους εργαζόμενους και προτιμούν ως εκ τούτου τον πληθωρισμό. Οι ξένοι μας υπονομεύουν, είναι μια ευρύτερα ισχύουσα άποψη που στηρίζει την περιχαράκωση και την απομόνωση της χώρας, άποψη που περιορίζει τις δυνατότητές μας. Πολλοί ισχυρίζονται ότι οι κακές κυβερνήσεις ματαιώνουν ό,τι επιδιώκουν και πετυχαίνουν οι πολίτες και αποσιωπούν, ότι οι αυτοαποκαλούμενοι υπεύθυνοι πολίτες συντηρούν πολλές φορές το ρουσφέτι, την κακοδιαχείριση και την άκρατη επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος. Χρειαζόμαστε να ξέρουμε τους μύθους με τους οποίους ζούμε για να τους περιορίσουμε και να δώσουμε στις δράσεις μας μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι,

Η συντηρητική νοοτροπία πιστεύει και παρουσιάζει τον πολιτικό ανταγωνισμό, ως έναν ανταγωνισμό προσώπων και κομματικών παρατάξεων που εντάσσεται στον ευρύτερο αγώνα του καλού με το κακό, ή της σωστής με τη σπάταλη διαχείριση. Η θεώρηση αυτή αρνείται μια βασική νομοτέλεια που διακρίνει τη λειτουργία της κοινωνίας, δηλαδή τον καθοριστικό ρόλο των οικονομικών συμφερόντων και των κοινωνικών ομάδων στη διαμάχη για κοινωνική και οικονομική εξουσία. Η δική μας θεώρηση είναι διαφορετική. Αντίπαλοί μας είναι οι δυσλειτουργίες της κοινωνίας, τα εμπόδια στην κοινωνική δικαιοσύνη, στην ανάπτυξη, στη διεύρυνση των δυνατοτήτων του καθένα μας που είναι προπαντός συνέπεια του τρόπου δόμησης και λειτουργίας αυτής της κοινωνίας. Τα κόμματα εκφράζουν κοινωνικές και όχι προσωπικές επιδιώξεις. Η προοδευτική παράταξη για να πετύχει την αλλαγή πρέπει λοιπόν να αντιμετωπίζει τα κοινωνικά προβλήματα, να παρεμβαίνει για τη λύση τους. Προσπάθησα να δείξω κατευθύνσεις και τρόπους αυτής της παρέμβασης. Να δείξω θεσμούς, συστήματα και νοοτροπίες που συντηρούν κοινωνικές διακρίσεις, επιτείνουν κοινωνικές ανισότητες και τα οποία πρέπει να μεταβάλουμε για να ξεπεράσουμε την υστέρησή μας.

Το βιβλίο, είναι ένα βιβλίο για την πολιτική. Δεν αφορά πρόσωπα, προσωπικές συμπεριφορές και προσωπικές διενέξεις. Παρουσιάζω τις πολιτικές που ακολουθήσαμε, τις δυσκολίες που συναντήσαμε, το περιβάλλον στο οποίο κινηθήκαμε, τους περιορισμούς τους οποίους μας επέβαλε, τις επιτυχίες και τις αστοχίες, σε τι ανταποκριθήκαμε και σε τι όχι. Είχα να αντιμετωπίσω ένα δίλημμα. Ποιος τρόπος παρουσίασης αρμόζει στο θέμα; Ένας γενικός ή ένας πιο λεπτομερειακός; Προτίμησα τη γενική θεώρηση στην παρουσίαση της πολιτικής και ανέδειξα και λεπτομέρειες στην παρουσίαση του έργου, ώστε έτσι να τεκμηριώσω

τους ισχυρισμούς μου, να δείξω με συγκεκριμένα παραδείγματα τη μεγάλη απόσταση που διανύσαμε και τις αλλαγές που πραγματοποιήσαμε.

Η πολιτική χάρη στην ταχύτητα των εξελίξεων, χάρη στον «πυροβολισμό» των εικόνων και γεγονότων, που προσφέρει η τηλεόραση, εξελίσσεται όπως ένα σίριαλ με πολλές συνέχειες, συνέχειες ετών. Όταν δούμε το τελευταίο επεισόδιο, έχουμε ξεχάσει πως ξεκίνησε η σειρά, τι προηγήθηκε. Κυριαρχεί η τελευταία εικόνα. Η τελευταία εικόνα δεν αποδίδει όμως την εξέλιξη γεγονότων. Για να αξιολογήσουμε, να κρίνουμε, να προσδιορίσουμε τις μελλοντικές δράσεις είναι χρήσιμη η συνολική εικόνα του τι έγινε. Και αυτή προσπάθησα να δώσω.

Είναι αυτονόητο, ότι θα υπάρξουν διαφορετικές εκτιμήσεις για το τι συνέβη την οκταετία. Δεν επιζητώ με το βιβλίο να συμφωνήσουν όλοι με τη δικιά μου άποψη. Επιζητώ μια συζήτηση που μας βοηθά όλους να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα του τόπου. Οι αντιδράσεις είναι στοιχείο της συζήτησης. Αν κάποιος τις φοβάται πρέπει να σιωπά. Πρόθεση να σιωπήσω δεν είχα και δεν έχω. Πιστεύω ότι είναι καιρός πια να κυριαρχήσει ο πολιτικός λόγος και η αντιπαράθεση για πολιτικούς στόχους στην ημερήσια διάταξη της πολιτικής ζωής αντί της ηθικολογίας και της προσπάθειας διαχωρισμού των πολιτικών σε καλούς και κακούς. Θεωρώ ως αναπόσπαστο στοιχείο της πολιτικής την ηθική διάσταση των μέσων και των στόχων της. Όμως αν μόνο αντικείμενο του ενδιαφέροντός μας είναι η ηθικολογία, η χώρα θα επιτείνει κατά πολύ την αδυναμία της να αντιμετωπίσει τα ουσιαστικά προβλήματά της. Θα καλλιεργεί μύθους και θα οδηγείται σε αδιέξοδα.

Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι,

Αλλάξαμε ριζικά τους στόχους και τον τρόπο άσκησης της εξωτερικής πολιτικής. Η Ελλάδα έπαψε στις μέρες μας να επικαλείται διαρκώς τις ιδιαιτερότητές της ή να παραπονιέται συνεχώς για τις «αδικίες» που υφίσταται από τους ισχυρούς, γεγονός που τροφοδοτούσε την εσωστρέφεια και την αμυντική ψυχολογική περιχαράκωση. Η Ελλάδα συμμετείχε ενεργά και εποικοδομητικά στις ευρωπαϊκές διαδικασίες ενοποίησης με άποψη και ενδιαφέρον για τη γενική πορεία. Ενέταξε τα ιδιαίτερα προβλήματά της μέσα στην γενική πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΝΑΤΟϊκών σχεδιασμών, έτσι ώστε να αποτελούν θέματα μιας ευρύτερης διαδικασίας επίλυσης διαφορών και όχι απλές διμερείς συγκρούσεις δυσνόητες για τους τρίτους. Προέταξε τους διεθνείς κανόνες και το διεθνές δίκαιο ως πλαίσιο επιχειρηματολογίας των εθνικών μας θέσεων χωρίς να ζητά από τους τρίτους να κρίνουν ποιος έχει δίκαιο και ποιος άδικο, αλλά πώς μεταφράζεται στην συγκεκριμένη περίπτωση ο γενικός κανόνας, στον οποίο όλοι έχουν συναινέσει. Τα αποτελέσματα είναι γνωστά. Με τις αποφάσεις του Ελσίνκι υποχρεώθηκε η Τουρκία να διευθετήσει τις όποιες διαφορές με τους γείτονές της, πριν από την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση, σε περίπτωση δε που αυτό δεν συνέβαινε έπρεπε να προσφύγει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Πετύχαμε την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. ξεπερνώντας το εμπόδιο που αποτελούσε η επίλυση του πολιτικού προβλήματος. Επαναδραστηριοποιήσαμε τη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού στον ΟΗΕ, η οποία είχε αποτελεματωθεί και την οδηγήσαμε μέχρι το

σημείο όπου έπρεπε να παρθούν οι τελικές αποφάσεις. Αποκτήσαμε έναν πρωταγωνιστικό ρόλο στα Βαλκάνια, όπως αποδεικνύει η ειρηνευτική παρουσία των ενόπλων δυνάμεών μας σε περισσότερες χώρες.

Εργαστήκαμε ώστε η «Ελλάδα της ευρωπαϊκής περιφέρειας» να γίνει η «Ελλάδα του Ευρωπαϊκού κέντρου». Η θέση της χώρας στον εσωτερικό πυρήνα της Ένωσης αποτυπώθηκε: στη συμμετοχή της χώρας στη ζώνη του ενιαίου νομίσματος, του ευρώ, στη σύμπραξη της στις διαδικασίες για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής άμυνας, στη συμμετοχή της στο χώρο Σέγκεν για την ελεύθερη διακίνηση προσώπων. Η Ελλάδα είναι ανάμεσα στις εννέα χώρες της Ένωσης που συμμετέχουν σε όλες τις διαδικασίες ενοποίησης χωρίς εξαιρέσεις ή αποκλίσεις.

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας εγκατέλειψε αυτή την εξωτερική πολιτική. Υιοθέτησε μια τελείως διαφορετική προσέγγιση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Κατ' αυτήν είναι πολύ προτιμότερος ένας χαλαρός χειρισμός, που επιτρέπει, όποτε έρθει η ώρα, να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες της στιγμής, η πίεση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, η προσφυγή στη διεθνή κοινότητα ή το βέτο. Αυτή η προσέγγιση της επιτρέπει να μην αντιταχθεί στον αγγλοατλαντικό συνασπισμό που επιδιώκει την ομαλή και γρήγορη πρόοδο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας. Η αντίληψη της κυβέρνησης την οδήγησε στην εγκατάλειψη ενός βασικού άξονα της εξωτερικής πολιτικής της οκταετίας, την ένταξη των ελληνοτουρκικών θεμάτων στη διαδικασία ρύθμισης σχέσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας. Ο χειρισμός αυτός κινδυνεύει να οδηγήσει σε νέες περιπέτειες με την Τουρκία η οποία θα θελήσει να ξεκαθαρίσει σε διμερή βάση ποια κάθε θέμα που θεωρεί ως εκκρεμότητα.

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας ακολούθησε επίσης μια νέα κατεύθυνση στην ευρωπαϊκή πολιτική της χώρας. Προτίμησή της είναι μια «ευρωατλαντική» πολιτική, η αποστασιοποίησή της από τη Γερμανία και τη Γαλλία τόσο ως προς τις ενοποιητικές τους προσπάθειες όσο και ως προς την επιδίωξη δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού πόλου στις διεθνείς σχέσεις. Επιλογή της είναι η συνεργασία με τις ευρωπαϊκές χώρες που επιδιώκουν μια κοινή στάση Ευρωπαϊκής Ένωσης και ΗΠΑ και ως εκ τούτου η αποδοχή της πολιτικής της χαλαρής διακυβερνητικής συνεργασίας. Όλα αυτά αποτελούν κατά τη δικιά μας άποψη μια πολιτική στασιμότητας.

Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι,

Η Νέα Δημοκρατία με τη συνεχή αμφισβήτηση της οικονομικής πολιτικής πριν από τις εκλογές και με την απογραφή μετά τις εκλογές, τα κόμματα της Αριστεράς με τους ισχυρισμούς τους για την δήθεν άμετρη διεύρυνση των ανισοτήτων και δραματική επέκταση της φτώχειας, δημιούργησαν αμφιβολίες για τα αποτελέσματα της οικονομικής πολιτικής. Ζούσαν οι πολίτες πράγματι καλύτερα στο τέλος της οκταετίας; Ήταν πράγματι η οικονομία ισχυρή;

Στο πρώτο ερώτημα απαντά πειστικά η σημαντική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Η Ελλάδα αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της οκταετίας με μέσο ετήσιο ρυθμό κοντά

στο 3,5% του ΑΕΠ πενταπλάσιο από το 0,7% της περιόδου 1991-1993 και αισθητά πάνω από το μέσο όρο της Ε.Ε. Το 2003 το ελληνικό βιοτικό επίπεδο ήταν 8 μονάδες υψηλότερα από το αρχικό του σημείο. Μειώσαμε δραστικά την υστέρηση. Οι Έλληνες έχουν πιο υψηλό εισόδημα, κατανάλωναν το 2004 περισσότερα απ' ό,τι πριν οκτώ χρόνια και είναι πιο κοντά στο μέσο ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι εισοδηματικές διακρίσεις και η φτώχεια περιορίστηκαν. Οι κοινωνικές, αναπτυξιακές και άλλες υποδομές που έγιναν βελτίωσαν την ποιότητα ζωής σε όλη την Ελλάδα, δημιούργησαν τους όρους για πιο δυναμική ανάπτυξη. Τα στοιχεία αυτά δεν είναι δικής μας έμπνευσης, προκύπτουν από τις έρευνες και τις διαπιστώσεις τρίτων, όπως για παράδειγμα την έκθεση του πρώην Ολλανδού Πρωθυπουργού κ. Κοκ για την πορεία των μελών της Ένωσης κατά την περίοδο 2000-2003.

Οι θετικές αυτές εξελίξεις δεν ήταν τυχαίες. Ήταν επιδιωκόμενο και συνειδητό αποτέλεσμα της πολιτικής μας. Μιας δίκαιης εισοδηματικής πολιτικής που μέσα από αυξήσεις των πραγματικών αμοιβών των εργαζομένων ανάλογη της πορείας της παραγωγικότητας, αποτελεί κινητήρια δύναμη για τη ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες και επομένως για το ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας. Μιας ισχυρής κοινωνικής προστασίας, που δεν είναι μόνο αναδιανεμητικός μηχανισμός για να υπάρχει και κοινωνική αλληλεγγύη, αλλά μέσο επίτευξης της ανάπτυξης.

Η πολιτική που ακολουθήσαμε συστηματικά τα οκτώ τελευταία χρόνια απέδειξε ότι μια σοσιαλιστική δημοκρατική προσέγγιση μπορεί να επιτύχει τη σταθερότητα και την ανάπτυξη περιορίζοντας κοινωνικές ανισότητες και αυξάνοντας την κοινωνική συνοχή. Οι νεοφιλελεύθερες συνταγές μείωσης των κοινωνικών δαπανών και εν ανάγκη των πραγματικών μισθών των εργαζομένων δεν αποτελούν μονόδρομο.

Πέρα από αυτά αυξήθηκε κατακόρυφα η σταθερότητα του οικονομικού περιβάλλοντος και η αναπτυξιακή δυναμική. Οι εξελίξεις αυτές αποτελούν την απάντηση στο δεύτερο ερώτημα. Με το Ευρώ η ελληνική οικονομία έπαψε να είναι ανίσχυρη και ευπαθής στις διεθνείς κρίσεις. Όσα προβλήματα και να υπήρξαν κατά την εισαγωγή του Ευρώ, κυρίως με τις ανατιμήσεις κερδοσκόπων που εκμεταλλεύτηκαν τις δυσκολίες προσαρμογής, μια νέα εποχή σταθεροποίησης και σιγουριάς έχει έρθει στη χώρα μας. Η Ελλάδα είναι πλέον αναπόσπαστο μέρος της ευρωπαϊκής οικονομίας. Οι εργαζόμενοι, οι μικρομεσαίοι, οι επιχειρήσεις προχωρούν στην πορεία για ευημερία και κοινωνική ασφάλεια μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο που ισχύει και για τις αντίστοιχες κοινωνικές ομάδες στις άλλες χώρες της Ένωσης.

Η Ελλάδα παρουσίασε μεγάλη ταχύτητα σύγκλισης μάλιστα την περίοδο 2000-2003 την ταχύτερη σύγκλιση ανάμεσα στις 15 χώρες της Ένωσης. Η συνήθης κριτική της Νέας Δημοκρατίας ότι η Ελλάδα ήταν δήθεν η χώρα της Ένωσης με τις μεγαλύτερες υστερήσεις είναι παραπλανητική. Η Ελλάδα ήταν πριν από την οκταετία και επί των κυβερνήσεων της Νέας Δημοκρατίας χώρα σε μεγάλη απόσταση από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Η πρόκληση που είχε να αντιμετωπίσει η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. το 1996 ήταν η μείωση της διαφοράς με γρήγορο ρυθμό. Η Ευρωπαϊκή

Ένωση με την έκθεση της επιτροπής Κοκ διαπίστωσε, ότι μειώσαμε θεαματικά τη διαφορά και ότι είμαστε από τις χώρες με τους πιο γρήγορους ρυθμούς σύγκλισης.

Τον Μάρτιο του 2004, η νέα κυβέρνηση παρέλαβε μια Ελλάδα πολύ διαφορετική από το παρελθόν, μια Ελλάδα με δυνατότητες και πρωτόγνωρες υποδομές για να συνεχίσει ένα μεγάλο αναπτυξιακό άλμα. Παρέλαβε επίσης μια σημαντική παρακαταθήκη: την Ελλάδα ως χώρα μέλος της ΟΝΕ και όχι ως χώρα εκτεθειμένη στους διεθνείς κλυδωνισμούς, παρέλαβε μια χώρα με το 70% των πόρων του Γ' ΚΠΣ, του μεγαλύτερου αναπτυξιακού προγράμματος που υπήρξε στη χώρα, στη διάθεσή της. Παρέλαβε μέσα, που εμείς δεν διαθέταμε όταν αναλάβαμε το 1996 και ούτε άλλοτε διέθετε η χώρα.

Το πιο ισχυρό μέσο απαξίωσης της οκταετίας ήταν η λεγόμενη «απογραφή». Η απογραφή έγινε κατά τρόπο αδιαφανή. Δεν έγινε υπό την εποπτεία της ανεξάρτητης Κεντρικής Τράπεζας, όπως στην περίπτωση της Πορτογαλίας, δεν έγινε από διεθνείς οργανισμούς, δεν έγινε με συμμετοχή εκπροσώπων της προηγούμενης κυβέρνησης. Πληροφορίες δεν δόθηκαν για τα στοιχεία, τα οποία τεκμηρίωσαν τα συμπεράσματα και πως συγκεκριμένα προέκυψαν τα συμπεράσματα αυτά. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδέχθηκε τους ισχυρισμούς της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας, διότι κατά την πάγια πρακτική της δεν αμφισβητεί τους ισχυρισμούς των κυβερνήσεων, όταν αυτές τροποποιούν προς το αρνητικό τα στοιχεία τους. Αποτέλεσμα της άστοχης αυτής ενέργειας και των οικονομικών αποφάσεων της κυβέρνησης που ακολούθησαν, ήταν να καταστεί η Ελλάδα η πρώτη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει τεθεί επίσημα υπό καθεστώς επιτήρησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αυτή η εξέλιξη οδήγησε στον ασφυκτικό περιορισμό των επενδύσεων, στην πίεση επί των μισθών και συντάξεων και στην συρρίκνωση των κοινωνικών πολιτικών.

Ένα σύντομο σχόλιο για τα έργα που έγιναν από την κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Είναι γνωστό ότι έγιναν χιλιάδες έργα μικρά και μεγάλα σε όλη την Ελλάδα, μερικά όπως το Αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος, το Μετρό της Αθήνας, η Εγνατία, η Γέφυρα Ρίου-Αντίρριου καθόρισαν τη γενική εντύπωση, όλα όμως συνεισέφεραν στη βελτίωση των συνθηκών ζωής. Η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. από το 1997 και μετά βελτίωσε επίσης κατά πολύ το σύστημα παραγωγής των δημοσίων έργων και πέτυχε να έχει τα καλύτερα αποτελέσματα από κάθε προηγούμενη περίοδο, περιορίσε δραστικά τις υπερβολικές εκπτώσεις στους διαγωνισμούς, το χρόνο ωρίμανσης και κατασκευής πολλών έργων, τις υπερβάσεις των προϋπολογισμών, τις αστοχίες στην κατασκευή, βελτίωσε την ποιότητα και αναμόρφωσε τον τομέα των κατασκευών ώστε οι ελληνικές επιχειρήσεις να ανταγωνιστούν με επιτυχία τις μεγάλες ξένες κατασκευαστικές εταιρείες. Η Νέα Δημοκρατία αφού για πολύ καιρό αμφισβήτησε την πραγματοποίηση των έργων και μιλούσε για μακέτες κατέφυγε στο τέλος στον ισχυρισμό ότι τα έργα ήταν εστίες διαφθοράς. Για να αποκαταστήσει τη «χρηστή διοίκηση» που επαγγελλόταν κατάργησε το μαθηματικό τύπο ανάθεσης έργων που αποτελούσε μια μεταβατική ρύθμιση. Δεν δημιούργησε όμως τις υπόλοιπες προϋποθέσεις για να λειτουργήσει θετικά για το δημόσιο συμφέρον το σύστημα που εισήγαγε. Επανεμφανίσθηκαν ως εκ τούτου πάλι οι υπερβολικές εκπτώσεις που είναι η αιτία «διαφθοράς» και θα εμφανιστούν και πάλι με την πρόοδο

των νέων έργων οι υπερβάσεις σε ποσοστά πολύ υψηλότερα εκείνων που είναι αποδεκτά στην Ένωση. Και εδώ η συντηρητική παράταξη μας οδήγησε στο παρελθόν.

Φίλες και φίλοι,

Ορισμένοι θεωρούν αυτονόητα τα όσα έγιναν. Πιστεύουν, ότι οι μηχανισμοί της διοίκησης και της οικονομίας οδήγησαν στο αποτέλεσμα, ότι υπήρξε κατά κάποιο τρόπο ένας αυτόματος πιλότος που εξασφάλιζε την επιτυχία. Είναι μια εσφαλμένη αντίληψη. Αυτόματοι πιλότοι δεν υπήρχαν στη χώρα μας. Η ομαλή πρόοδος επιτυγχάνεται με προϋποθέσεις που πρέπει να δημιουργήσεις, με την ανάπτυξη, τους πόρους, την εκπαίδευση, το προσωπικό. Το έργο που έγινε ήταν αποτέλεσμα συστηματικής και επίπονης δουλειάς, δημιουργικού άγχους. Δεν προέκυψε από μόνο του. Προέκυψε από την προσπάθειά μας.

Καθυστερήσεις υπήρξαν, λάθη έγιναν, πολλά δεν έγιναν όπως τα θέλαμε, ευθύνες υπάρχουν και σε μας. Είναι σωστό να βλέπουμε αυτές τις ευθύνες μας για να δουλέψουμε καλύτερα. Είναι όμως επίσης σωστό να βλέπουμε τις κοινωνικές αιτίες ορισμένων καταστάσεων για να μπορούμε να τις διορθώσουμε. Η σωστή γνώση των αιτιών είναι προϋπόθεση μιας μελλοντικής επιτυχίας.

Ένα εκσυγχρονιστικό εγχείρημα δεν μπορεί λοιπόν να έχει ημερομηνία λήξης. Ούτε υπάρχει μεταρρύθμιση που λύνει μια για πάντα όλα τα θέματα. Τη μία παρέμβαση πρέπει να ακολουθήσουν και άλλες. Γιατί έμειναν συνειδητά ή όχι θέματα ανοιχτά, γιατί χρειάζεται να διαπιστωθούν τα αποτελέσματα ώστε να εντοπισθούν ελλείψεις, γιατί οι θετικές αντιδράσεις πρέπει να έχουν συνέχεια. Ο ΟΑΕΔ για παράδειγμα παρά την ανασυγκρότησή του δεν έχει καταφέρει να παράσχει στους άνεργους ακόμη εξειδικευμένη και εξατομικευμένη συμπαράσταση σε μεγάλη έκταση. Οι υστερήσεις της ελληνικής κοινωνίας είναι παρά τις μεταρρυθμίσεις ακόμη πολλές. Η χώρα πρέπει να έχει συνεχώς ανανεούμενο μεταρρυθμιστικό σχέδιο.

Πολλοί από μας διαπίστωσαν ότι τα όσα έγιναν, αν και σημαντικά, δεν εμπόδισαν σε ορισμένους τομείς την γρήγορη επιστροφή στο παρελθόν. Γιατί; Γιατί η πρόοδος που πετύχαμε δεν έχει ακόμη στέρεες ρίζες. Οι αμυντικές στάσεις και οι πρακτικές του παρελθόντος ζουν. Τα όσα κατέκτησε η χώρα μπορούν ακόμη εύκολα να αλλάξουν αν τα κόμματα συνεχίζουν να ασπάζονται συντεχνιακά αιτήματα ή και απόψεις ειδικών ομάδων προσπαθώντας έτσι να διευρύνουν το εκλογικό τους ακροατήριο. Η συνείδηση για την αναγκαιότητα ορισμένων κανόνων απαραίτητων για την ανάπτυξη είναι εύθραυστη. Γι' αυτό χρειάζεται από την πλευρά μας εγρήγορση, παρουσία, αντιπαράθεση με τις πολιτικές που καθλώνουν, εμμονή σ' ένα νέο μεταρρυθμιστικό σχέδιο που θα κτίζει πάνω σε όσα κατακτήσαμε και θα απαντά στις προκλήσεις και τα αιτήματα της κοινωνίας για τα επόμενα χρόνια.

Κυρίες και κύριοι,

Στο βιβλίο αναφέρω μερικές σκέψεις για το σχέδιο αυτό συμβάλλοντας έτσι στην ευρύτερη συζήτηση που έχει ξεκινήσει ο Γ. Παπανδρέου και το ΠΑ.ΣΟ.Κ.. Εδώ θα τονίσω πολύ σύντομα έναν από τους κεντρικούς στόχους του, τη σύγκλιση, στόχος που μοιάζει πάλι μακρινός σήμερα μετά την απορρύθμιση της οικονομίας που προκάλεσε η Νέα Δημοκρατία.

Σύγκλιση σημαίνει, θυμίζω, ρυθμούς ανάπτυξης στην Ελλάδα που είναι υψηλότεροι από το μέσο ευρωπαϊκό όρο, ώστε να κλείνει η ψαλίδα στο βιοτικό επίπεδο μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15. Αυτή τη στιγμή ο ρυθμός ανάπτυξης στη χώρα μας έχει όμως μειωθεί σε σχέση με τα τελευταία χρόνια της οκταετίας. Βασική προϋπόθεση της **σύγκλισης** είναι επενδύσεις ιδίως στις υποδομές που βελτιώνουν σε μόνιμη βάση την παραγωγικότητα. Αυτή τη στιγμή όμως ο ρυθμός των επενδύσεων έχει μειωθεί. Μειώθηκαν επίσης οι πόροι για τις δημόσιες επενδύσεις όπως και περιορίστηκε η ταχύτητα απορρόφησης του Γ' ΚΠΣ. **Η σύγκλιση** προϋποθέτει σταθερότητα της οικονομίας και προβλεψιμότητα των εξελίξεων, αποτελεσματικό έλεγχο των ελλειμμάτων και του υψηλού πληθωρισμού. Σε τίποτα από όλα αυτά δεν υπάρχει σήμερα πρόοδος, αντίθετα υπάρχει χειροτέρευση. Τα δημόσια έσοδα υποχώρησαν και τα ελλείμματα αυξήθηκαν, ο πληθωρισμός έφτασε τα επίπεδα του 4%, οι διαθέσιμοι πόροι έχουν μειωθεί, η χώρα προσφεύγει σε δανεισμό και η αντιμετώπιση των οικονομικών θεμάτων έχει περιορίσει την προβλεψιμότητα των εξελίξεων. **Η σύγκλιση** προϋποθέτει πραγματική αύξηση των εισοδημάτων, ώστε να εξασφαλίζεται η ζήτηση και η κατανάλωση των νοικοκυριών. Φέτος για πρώτη φορά διαγράφεται η προοπτική οι αυξήσεις των μισθών στους δημόσιους υπαλλήλους να μην καλύψουν το ρυθμό του πληθωρισμού. **Η σύγκλιση** επιβάλλει διαρθρωτικές αλλαγές. Όπως όλοι θυμούνται η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας μετά από μακρά περίοδο απραξίας κατά την οποία επικρατούσε η αντίληψη ότι ο τόπος χρειάζεται ηρεμία, προχώρησε το καλοκαίρι σε αλλαγές στο ασφαλιστικό και στο εργασιακό που επιβάρυναν το κοινωνικό σύνολο και πάντως εξυπηρετούσαν τις επιχειρήσεις. Ως τελευταία προϋπόθεση της **σύγκλισης** θα αναφέρω την ανάγκη μιας μακροπρόθεσμης και διορατικής πολιτικής για την αύξηση της γνώσης και την προσαρμογή στις τεχνολογικές εξελίξεις. Αντί όμως μιας διορατικής πολιτικής είδαμε να επαναλαμβάνεται στην εκπαίδευση ο φαύλος κύκλος των πρόχειρων παρεμβάσεων, μια απαξιωτική στάση απέναντι στη τεχνική εκπαίδευση και την αναμόρφωση των σχολικών προγραμμάτων σε παραδοσιακή κατεύθυνση.

Χρειάζεται λοιπόν κάτι τελείως διαφορετικό απ' ό,τι βλέπουμε σήμερα. Οι στόχοι τους οποίους πρέπει να πετύχουμε είναι λίγο ως πολύ γνωστοί. Προκύπτουν από τη στρατηγική της Λισαβόνας και τη δουλειά που είχε γίνει στη διάρκεια της οκταετίας για τη διαμόρφωση των επιχειρησιακών προγραμμάτων των ΚΠΣ. Η δυσκολία στη χώρα έγκειται στην εξεύρεση των μέσων για να τους πετύχουμε, στα σχέδια πραγματοποίησής τους, στην αποφασιστικότητα των δράσεων και στην κοινωνική τους αποδοχή. Έγκειται στη στρατηγική μας.

Η οκταετία έδειξε ότι μπορούμε να πετύχουμε. Αρκεί να μην ικανοποιούμαστε με κείνο που μέχρι σήμερα αρκούσε. Να συνειδητοποιήσουμε ότι η σύγκλιση και η πορεία προς τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας μας απαιτούν να αντιμετωπίζουμε τα προβλήματα χωρίς δισταγμούς και φόβους, ελεύθερα και δημιουργικά.

Η δημιουργικότητα είναι ακριβώς ένα στοιχείο που έχει ιδιαίτερη σημασία.

Η προοδευτική παράταξη πρέπει να εργασθεί για να διαμορφωθεί μια υπεύθυνη κοινωνία πολιτών, για να περιοριστούν οι αμυντικές στάσεις, οι νοοτροπίες που καθηλώνουν, οι αντιδράσεις στο καινούριο. Θέλουμε μια πολιτική για μια δημιουργική Ελλάδα. Η δημιουργία ξεπερνά περιχακωμένες στάσεις, αρνείται την ιστοπεδωτική επανάληψη του καθιερωμένου, φέρνει το ρεύμα της αλλαγής στις κατεστημένες πρακτικές και νοοτροπίες. Η δημιουργία ανοίγει τους νέους ορίζοντες που χρειάζεται η κοινωνία μας. Αμφισβητεί και κλονίζει την αυταρέσκεια, την εσωστρέφεια και την υπεροψία ενός εθνοκεντρισμού που τελματώνει. Ανοίγει την Ελλάδα στον κόσμο και της δίνει ρόλο και παρουσία.

Κυρίες και κύριοι,

Στο τέλος αυτού του χαιρετισμού θέλω να ευχαριστήσω όλους που δούλεψαν και αγωνίστηκαν αυτά τα χρόνια για να δώσουμε στην Ελλάδα νέα πνοή. Ευχαριστώ επίσης και όσους με βοήθησαν για να συντάξω αυτό το βιβλίο. Η προεργασία τους μου επέτρεψε τη γρήγορη ολοκλήρωσή του.

Σας ευχαριστώ.